

Απόστολος Πιερρής

Κοσμικές Τάξεις

Ο άνθρωπος είναι η τεταραγμένη ύπαρξη, γιατί είναι η ύπαρξη στον χρόνο σαν πτώση από την αιωνιότητα.

Θα αρχίσουμε την συζήτηση για τους κοσμικούς σταθεροποιητές της χρονικής ταραχής στην ανθρώπινη ύπαρξη. Μίλησα για την Τεταραγμένη ύπαρξη. Την λύτρωση θα την βρεί στο Είναι. Η αλήθεια σώζει.

Και πρώτα θα αναλύσω κατά διαδοχή πέντε διαστάσεις κοσμικής τάξης και τους πέντε Νόμους που τις θεμελιώνουν και συνέχουν. Και αυτό ως προετοιμασία για το διπλό έργο που μας απασχολεί: να καταλάβουμε την ιστορία ως Οδό διαφυγής από τον Λαβύρινθο του Χρόνου. Γιατί ο άνθρωπος στην αυθεντική του ύπαρξη βιώνει την κλήση για αιωνιότητα.

I saw eternity the other night

Like a great ring of pure and endless light,

All calm as it was bright;

And round beneath it, time in hours, days, years,

Driven by the spheres,

Like a vast shadow moved, in which the world

And all her train were hurled.

Henry Vaughan, *The World*

Πρώτα λοιπόν θα αντιμετωπίσουμε τον πρώτο σταθεροποιητή, θα μιλήσουμε γύρο και πάνω στον θεματικό άξονα:

Δυισμός, Συζυγία και ο Νόμος της Περιοδικότητας

(Κοσμική Τάξη Ι)

*Νόμος πάντων βασιλεύς
 θνατῶν τε καὶ ἀθανάτων
 ἄγει δικαίων τὸ βιαιότατον
 ὑπερτάτ᾽ χειρὶ. τεκμαίρομαι
 ἔργοισιν Ἡρακλέος·
 ἐπεὶ Γηρυόνα βόας
 Κυκλώπειον ἐπὶ πρόθυρον Εὐρυσθέος
 ἀνατεί τε καὶ ἀπριάτας ἔλασεν,...*

Πίνδαρος, Fr. 169a 1-8

Δεν υπάρχει τίποτε εκτός από το Είναι. Δεν υπάρχει άλλο εκτός από το Είναι. Το Είναι είναι. Σε μια ταυτολογία διατυπώνεται η αλήθεια της πραγματικότητας. Το Είναι είναι απόλυτο. Το Απόλυτο είναι το Είναι.

Το Μη-Είναι δεν υπάρχει. Αν και αυτή η δήλωση αρχίζει ένα ολίσθημα στο ψεύδος. Αρκεί να πούμε ότι το Είναι είναι, χωρίς να χρειάζεται να προσθέσουμε ότι το Μη-Είναι δεν είναι. Γιατί αυτό το δεύτερο, και σαν δεύτερο δεν χωρεί παρά το πρώτο και μοναδικό, και επίσης ονοματίζοντας το Μη-Είναι του χορηγεί μια ψευδο-ύπαρξη αναφοράς σε αυτό. Το Είναι είναι, και είναι αναγκαία.

Φιλοσοφικά αρχίζουμε από τον Παρμενίδη.

*εἰ δ' ἄγ' ἐγὼν ἐρέω, κόμισαι δὲ σὺ μῦθον ἀκούσας,
αἶπερ ὁδοὶ μοῦναι διζήσιός εἰσι νοῆσαι·
ἢ μὲν ὅπως ἔστιν τε καὶ ὥς οὐκ ἔστι μὴ εἶναι,
Πειθοῦς ἐστι κέλευθος (ἀληθείῃ γὰρ ὅπηδεῖ),
ἢ δ' ὥς οὐκ ἔστιν τε καὶ ὥς χρεῶν ἐστι μὴ εἶναι,
τὴν δὴ τοι φράζω παναπευθέα ἔμμεν ἀταρπόν·
οὔτε γὰρ ἂν γνοίης τό γε μὴ ἐὼν (οὐ γὰρ ἀνυστόν)
οὔτε φράσαις*

Παρμενίδης B2 DK28

Το Είναι επι-δεικνύεται. Φανερώνεται, γυμνώνεται, από-καλύπτεται. Το Είναι προ-βάλλεται ως Φαίνεσθαι. Η επί-δειξη του Είναι αποτελεί τον Κόσμο των Φαινομένων. Η Μορφή του όντος είναι σαν πόζα καλού νεαρώδους γεγυμνασμένου και γεγυμνωμένου, του Κούρου Απόλλωνος, βρίθοντος στην ακμή της ώρας του. Ο Κόσμος των Φαινομένων είναι η Μορφή του Είναι. Ο Κόσμος των Σχέσεων είναι η Μορφή του Απολύτου. Ο Κόσμος του Γίγνεσθαι στον Χρόνο είναι η Μορφή της Αιωνιότητας.

Η Μορφή της ύπαρξης είναι το κάλλος του όντος. Είναι το Τέλος της ουσίας του όταν δεν λείπει τίποτα από την πραγμάτωση της ιδέας του. Ότι ήταν να γίνει έχει τότε επιτευχθεί. Και το φαινόμενο αιωνίζεται στο Απόλυτο Είναι. Αποτελεί την ενεργό παρουσία του Απόλυτου. Είναι η ζώσα απο-κάλυψή του. Υπάρχει εις δόξαν Θεού, του οποίου αποτελεί την φανέρωση και αΐδιο ενέργεια. Ο Κόσμος είναι ο δοξασμός του Απόλυτου, η λάμψη του Είναι, η ομοούσιος εικόνα της Αιωνιότητας. Το πάθος της ύπαρξης αποκαλύπτει το κάλλος του Απόλλωνα.

Αυτή είναι στις θεμελιώδεις αρχές της η μεταφυσική και κοσμοθεωρία του Κλασσικού Ελληνισμού. Στην Τρίτη και τελειωτική κοσμοϊστορική Επανάσταση της ανθρώπινης ιστορίας αντικαθίστανται τα προηγούμενα μοντέλα της περιοδικής γέννησης και της κατασκευαστικής δημιουργίας, από το αρχέτυπο της αποκαλυπτικής φανέρωσης.

Την προηγούμενη Πέμπτη μίλησα για την πρώτη κοσμική, λυτρωτική και ιστορική αρχή, τον Νόμο της Περιοδικότητας, την μορφή της χθόνιας γονιμότητας.

Από μια φανταστική αντίθεση του Είναι και του Μηδενός, του Όντος και του Μη-Όντος, προκύπτει ένας μεταφυσικός Δυισμός στο σύνολο και σε κάθε πεδίο της πραγματικότητας.

*ἐν τῷ σοι πάυω πιστὸν λόγον ἡδὲ νόημα
ἀμφὶς ἀληθείης· δόξας δ' ἀπὸ τοῦδε βροτείας
μάνθανε κόσμος ἐμῶν ἐπέων ἀπατηλὸν ἀκούων.
μορφὰς γὰρ κατέθεντο δύο γνώμας ὀνομάζειν·*

τῶν μίαν οὐ χρεῶν ἔστιν - ἐν ᾧ πεπλανημένοι εἰσὶν –
 τὰντία δ' ἐκρίναντο δέμας καὶ σήματ' ἔθεντο
 χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων, τῇ μὲν φλογὸς αἰθέριον πῦρ,
 ἥπιον ὄν, μέγ' [ἄραιον] ἐλαφρόν, ἐωυτῶ πάντοσε τωυτόν,
 τῶ δ' ἐτέρῳ μὴ τωυτόν· ἀτὰρ κάκείνῳ κατ' αὐτό
 τὰντία νύκτ' ἀδαῇ, πυκινὸν δέμας ἐμβριθές τε.
 τόν σοι ἐγὼ διάκοσμον εἰκότα πάντα φατίζω,
 ὥς οὐ μὴ ποτε τίς σε βροτῶν γνώμη παρελάσση.

Παρμενίδης B8.50-61 DK28

Οι συστοιχίες των Πυθαγόρειων αντιθέτων που καταγράφει ο Αριστοτέλης αποτελούν τους πόλους της εναντίωσης στα βασικά πεδία των όντων.

ἕτεροι δὲ τῶν αὐτῶν τούτων [sc. τῶν Πυθαγορείων] τὰς ἀρχὰς δέκα εἶναι
 τὰς κατὰ συστοιχίαν λεγομένας,

πέρας	ἄπειρον
περιττὸν	ἄρτιον
ἐν	πληθος
δεξιὸν	ἀριστερόν
ἄρρεν	θῆλυ
ἡρεμοῦν	κινούμενον
εὐθὺ	καμπύλον
φῶς	σκότος
ἀγαθὸν	κακὸν
τετράγωνον	ἑτερόμηκες

Αριστοτέλης, Μετά τα φυσικά, Α, 986a22sqq.

Οι δύο αντίθετες αρχές τότε εξηγούν, με την σύζευξή τους, διαδοχικά την ποικιλία της ύπαρξης: από τα Δύο παράγονται δια γεννήσεως τα Πολλά. Μαζύ με την πολλαπλότητα και ετερότητα, ερμηνεύεται ωσαύτως και η σταθερότητα του κοσμικού συστήματος και κάθε μέρους του. Διότι δύο ίσες και ενάντιες αρχές επενεργούσες σε ένα σύστημα εξασφαλίζουν την ισορροπία του. Η κατάσταση δε ευσταθούς ισορροπίας ορίζεται μαθηματικά ως εκείνη η κατάσταση ενός συστήματος, η απομάκρυνση από την οποία προκαλεί δύναμη επαναφοράς στην ισορροπία ανάλογη προς την απομάκρυνση. Απλοποιώντας το μοντέλο για την περίπτωση κίνησης στον χώρο αντί γενικής μεταβολής, η εξίσωση που περιγράφει την κατάσταση ευσταθούς ισορροπίας είναι μια δευτεροβάθμια διαφορική εξίσωση με την δεύτερη παράγωγο του διαστήματος να είναι ανάλογη του διαστήματος απομάκρυνσης από την θέση ισορροπίας, γιατί η δύναμη είναι ανάλογη της επιτάχυνσης, αυτή δε είναι μεταβολή ταχύτητας, και άρα μεταβολή μεταβολής απόστασης, δηλαδή δεύτερη παράγωγος του διαστήματος. Η γενική λύση αυτού του τύπου της εξίσωσης είναι μια περιοδική συνάρτηση, μια ημιτονοειδής καμπύλη στον χρόνο.

Δυισμός, Συζυγία, Γέννηση και Περιοδικότητα αλληλοσυνδέονται στο σταθεροποιητικό μοντέλο για τον Κόσμο, τον άνθρωπο και την ιστορία, που παράγεται κατά την Αρχή της Γόνιμης Χθονιότητας, την Αρχή της Γεωργίας και των Μυστηρίων.

Αλλά η σύζευξη δύο εναντίων πόλων είναι έργο ανάγκης: πρέπει να βιασθούν εις συζυγία.

Ο Κόσμος κατά την απατηλή διατύπωση του Παρμενίδη, απαρτίζεται από σφαίρες εναλλάξ πυρός και νυκτός, φωτός και σκότους. Εν μέσω δ' αυτών η Κυβερνήτρα Δαίμων, η Μεγάλη θεά, αυτή η Αφροδίτη:

*αί γὰρ στεινότεραι πληντο πυρὸς ἀκρήτοιο,
αἰ δ' ἐπὶ ταῖς νυκτός, μετὰ δὲ φλογὸς ἴεται αἴσα·
ἐν δὲ μέσῳ τούτων δαίμων ἥ πάντα κυβερνᾷ·
πάντη γὰρ στυγεροῖο τόκου καὶ μίξιος ἄρχει
πέμπουσ' ἄρσενι θῆλυ μιγῆν τό τ' ἐναντίον αὐτίς
ἄρσεν θηλυτέρῳ.*

Παρμενίδης B12 DK28

Γι αυτό στον ιδρυτικό μύθο των Ελευσινίων Μυστηρίων η Κόρη αρπάζεται και βιάζεται από τον μέγα Πόσι που είναι αυτός ο Άδης. Ποσειδών, Διόνυσος και Άδης είναι ο αυτός θεός. Η Συνουσία συνιστά πράξη Θανάτου. Η οδός προς την Περσεφόνη είναι η ίδια η οδός προς την Αφροδίτη:

*αὐτὰρ ὕπ' αὐτήν ἐστιν ἀταρπιτὸς ὀκρυόεσσα,
κοίλη, πηλώδης· ἥ δ' ἠγήσασθαι ἀρίστη
ἄλσος ἐς ἡμέροεν πολυτιμήτου Ἀφροδίτης.*

Παρμενίδης B20 DK28 (γνήσιο κρίνω απόσπασμα, και όχι αμφίβολο)

Ο Εμπεδοκλής αποκαλεί τις γονιμοποιές διεργασίες: ... *σήψεις, ἔργα τε ρευστά/ Ἄτης ἂν λειμῶνα κατὰ σκότος* (B121.3-4 DK31). Ζωή και θάνατος, γονιμοποίηση και σήψη, γέννηση και τέρμα, αποτελούν την αυτή πραγματικότητα. Ο Άρχων του Κόσμου τούτου είναι ακριβώς αυτή η ταυτότητα Διονύσου και Άδη, ο Πονηρός γιατί εγκλωβίζει την ψυχή στην παγίδα της ύπαρξης, στον Λαβύρινθο του Χρόνου.

Έτσι ο άνθρωπος δεν μπορεί να μείνει στην σταθεροποιητική και λυτρωτική δράση της Περιοδικότητας, ούτε στο μυστήριο του Ιερού Γάμου, ούτε στο μοντέλο της Γέννησης. Επί πλέον, η σύζευξη των αντιθέτων, και με απάτη να συντελεσθεί όπως στην αρχετυπική μορφή της Περσεφόνης, καταλήγει πάντα στον Βιασμό. **Στον μεταφυσικό Δυισμό απαιτείται μια Τρίτη Αρχή που ζευγνύει τις δυο ενάντιες σε συνουσία και συζυγία.**

Στην δεύτερη κοσμοϊστορική Επανάσταση του ανθρώπου, την Μεταλλική, η Τρίτη αρχή ανέρχεται στον θρόνο μιας ιδιότυπης Μοναρχίας. Γίνεται ο φοβερός Κύριος των Δυνάμεων, ο απεριόριστος σκηπτούχος της Ισχύος, σκληρός και οικτίρων εκ περιτροπής, ο υπερβατικός Δυνάστης του Κόσμου. Έτσι όμως ταυτίζεται με τον Αρχοντα του Κόσμου τούτου. Καθίσταται ο μέγας Δημιουργός του παντός. Το μοντέλο παραγωγής τώρα είναι η κατασκευή. Όλα είναι κατασκευές του τρομερού Δεσπότη. Έχουμε βασικά την σχέση προς Αυτόν που ένα τραπέζι έχει προς τον ξυλουργό.

Ο σταθεροποιητικός άξων του Κόσμου είναι ο Δημιουργός του, εκ του γεγονότος ακριβώς ότι είναι δημιουργός της σωστής κατασκευής του. Στην ιστορία σταθεροποιητικός άξων είναι η κραταιά αυτοκρατορία – με τάση οικουμενικότητας, ως «Κόσμος» ανθρώπινος επί γης. Και αντίστοιχα, σταθεροποιητική αρχή στον άνθρωπο είναι η πλήρης και αδιαμαρτύρητος υποταγή στην Κυριότητα της Παντοδυναμίας, εν ουρανών και επί γης, στον Marduk, τον Moloch, το θεό του Αβραάμ, του Ισαάκ, του Ιώβ – αλλά και στου Φαραώ, τους μεγάλους βασιλείς της Βαβυλώνας και Ασσυρίας, τους Αχαιούς (Μυκηναίους) άνακτες, τους δυνάστες των Χιττιτών, τους Πέρσες βασιλείς των βασιλέων.

Αυτόν τον δεύτερο σταθεροποιητικό άξονα της κοσμικής διαφοροποίησης και της ανθρώπινης ταραχής θα μελετήσουμε εν συνεχεία.

Θεματικός άξονας της διαπραγμάτευσής μου είναι:

Κοσμική Τάξη II:

Ο Κόσμος της Δημιουργίας και ο Νόμος της Κυριότητας

Στις συναντήσεις μας αυτόν τον καιρό μελετούμε τους σταθεροποιητές του Κόσμου, της ψυχής και της ιστορίας. Είναι φυσικά οι ίδιοι και για τα τρία πεδία της μιας και μόνης πραγματικότητας, του φαινομένου συστήματος του παντός, του Φαίνεσθαι ως φανέρωσης του Είμαι. Οι σταθεροποιητές χρειάζονται ως Συνοχείς για να μην εκπίπτει η προβολή του Είμαι που συνιστά τον Κόσμο των φαινομένων στο Μηδέν. Έτσι αποτελούν την βασική απόκάλυψη του Απόλυτου στην πραγματικότητα του Φαίνεσθαι.

Έχω ήδη αναλύσει δύο τέτοιους σταθεροποιητές. Πρώτα διαπραγματεύθηκα την **περιοδική** λογική του Χρόνου και το **βιολογικό μοντέλο** της παραγωγής στην ύπαρξη, και ανήλθαμε στις μεταφυσικές προϋποθέσεις των: **τον Δυισμό των κοσμικών Αρχών, και τον εξαναγκασμό στην σύζευξη των Εναντίων δια του Ιερού Γάμου.**

Την προηγούμενη φορά συζητήσαμε τον δεύτερο μεγάλο σταθεροποιητή: τον νόμο της **Ισχύος ως Βίας και Κράτους, την Κυριότητα των Δυνάμεων και το κατασκευαστικό μοντέλο της δημιουργίας.**

[Πάρεδροι του νεωστί βασιλεύοντος τυραννικού Διός (μετά την ανοσιουργία που διέπραξε κατά του πατρός του Κρόνου) στον Προμηθέα

του Αισχύλου είναι το Κράτος και η Βία. Κατά την άνοδο από την αρχαία Κόρινθο στην Ακροκόρινθο υπήρχαν βωμοί του Ηλίου και άβατο ιερό της Ανάγκης και της Βίας (Παυσανίας II, 4, 6)].

Στην επόμενη φάση λοιπόν θα ασχοληθούμε με ένα τρίτο μεγασταθεροποιητή, την Αρχή της Ομοιότητας. Θα μιλήσουμε για τον νόμο της μεταφυσικής βαρύτητας. Αλλά και θα αναλύσουμε διεξοδικά το πρόβλημα του Εμπεδοκλή: ότι η αρχή της ομοιότητας δρα τελικά διασπαστικά στην συνοχή της πραγματικότητας. Λαμβάνοντας τότε την μορφή του αρχέγονου Νείκους αντιπαλεύεται από την αντίθετη αρχή της Φιλίας, της καθολικής Αγάπης.

[Για την θεωρία του Κοσμικού Κύκλου στον Εμπεδοκλή και τις δύο Αρχές (πάλι) δείτε το βιβλίο μου Apostolos Pierris (ed.), *The Empedoclean Κόσμος: Structure, Process and the Question of Cyclicity*. Είναι οι εργασίες από ένα κορυφαίο διεθνές Συμπόσιο για το θέμα. Η δική μου μελέτη επιγράφεται: “Ομοιον Ομοίω and the Δίνη: Nature and Function of Love and Strife in the Empedoclean System”, *op. cit.* pp. 189-224. Περιλαμβάνεται επίσης στο βιβλίο σε ειδικό Appendix και η δική μου νέα ανακατασκευή του φιλοσοφικού και θεολογικού ποιήματος του Εμπεδοκλή, pp. I – XCVI].

Την θεματική της συνάντησής μας προσδιορίζει ο τίτλος της ομιλίας μου:

Κοσμική Τάξη III:

“Ομοιον όμοίω” και ό Νόμος της Ομοιότητας

[Το θέμα της ειδικής μελέτης για Λακωνικά ανάγλυφα Διοσκούρων που περιλαμβάνω πάρα κάτω συνιστά μια αισθητή εφαρμογή της Ελληνικής τροποποίησης του Νόμου της Ομοιότητας που θα συζητήσουμε την Πέμπτη. Αποτελεί έρευνα αναφοράς].

Ο φυσικός συνοχεύς είναι η ταυτότητα. Το ον έχει φυσική σχέση με τον εαυτό του. Τα έτερα σχετίζονται φυσικά καθ' ό μέτρο έχουν κάτι κοινό. Τότε το ταυτόν κοινό τα συνέχει, όχι ως έτερα, αλλά ως ταυτά. Έχοντα κοινόν τι, τα έτερα είναι όμοια κατ' αυτό. Ομοιότητα είναι η ταυτότητα στην ετερότητα. Προκύπτει λοιπόν ο μεγάλος νόμος της φυσικής ενότητας των ομοίων. Το ον έχει φυσική σχέση με τον εαυτό του, και με τον άλλο εαυτό του, το όμοιο, αν και έτερο, ον. Κάθε σχέση, γνωστική, αισθητική, πρακτική, δραστική, υπακούει στον Νόμο της Ομοιότητας.

[Έτσι οι γευστικές ποιότητες κάνουν τις ουσίες τους να επιδιώκουν το όμοιό τους:

*ὥς γλυκὺ μὲν γλυκὺ μάρπτε, πικρὸν δ' ἐπὶ πικρὸν ὄρουσεν,
ὀξὺ τ' ἐπ' ὀξύ, <ἀτὰρ> γ' ἄλυροῦ ἄλυρὸν λάβε<τ' αὖ>τως.*

Εμπεδοκλής Fr. 84 Pierris = B90 DK31

Το ίδιο και τα στοιχεία ρέπουν στο όμοιό τους για να αυξήσουν την συγκέντρωση του εαυτού τους:

αὔξει δὲ χθὼν μὲν σφέτερον δέμας, αἰθέρα δ' αἰθήρ

Εμπεδοκλής B37DK31 = Fr 83 Pierris

Το όμοιον αισθάνεται και γνωρίζει το όμοιον:

*γαῖη μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ,
αἰθέρι δ' αἰθέρα διόν, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ αἶδηλον,
στοργὴν δὲ στοργῇ, νείκος δέ τε νείκει λυγρῶ.*

Εμπεδοκλής B109DK31 = Fr. 150 Pierris

Όχι μόνο η αίσθηση αλλά και το ηδύ και το ενοχλητικό κρίνεται βάσει της ομοιότητας και της αλλοτριότητας των στοιχείων και των συνθέτων όντων:

*ἐκ τούτων <γὰρ> πάντα πεπήγασιν ἀρμοσθέντα,
καὶ τούτοις φρονέουσι καὶ ἡδοντ' ἢ δ' ἀνιῶνται.*

Εμπεδοκλής B107DK31 = Fr. 151 Pierris

Cf. B110 = Fr. 154; B106 = Fr. 155; B108 = Fr. 156

Την ισχύ του νόμου της ομοιότητας ο Δημόκριτος επεκτείνει επί εμψύχων και αψύχων, εφιστώντας την προσοχή σε δυο κοινά αλλά σχεδόν απαρατήρητα φαινόμενα: την διάταξη των σπερμάτων κατά είδος στο κοσκίνισμα και την χωριστή σύνταξη λίθων διαφόρου μεγέθους και σχήματος ή άμμου στις παραλίες:

*καὶ γὰρ ζῶια, φησίν, ὁμογενέσι ζώιοις συναγελάζεται ὡς περιστεραι
περιστεραις καὶ γέρανοι γεράνοις καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀλόγων ὡσαύτως.
<ὥς> δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων, καθάπερ ὁρᾶν πάρεστιν ἐπὶ τε τῶν
κοσκινευομένων σπερμάτων καὶ ἐπὶ τῶν παρὰ ταῖς κυματωγαῖς ψηφίδων·
ὅπου μὲν γὰρ κατὰ τὸν τοῦ κοσκίνου δῖνον διακριτικῶς φακοὶ μετὰ φακῶν
τάσσονται καὶ κριθαὶ μετὰ κριθῶν καὶ πυροὶ μετὰ πυρῶν, ὅπου δὲ κατὰ τὴν
τοῦ κύματος κίνησιν αἱ μὲν ἐπιμήκεις ψηφίδες εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τοῖς
ἐπιμήκεσιν ὠθοῦνται, αἱ δὲ περιφερεῖς ταῖς περιφερέσιν ὡς ἂν συναγωγόν
τι ἐχούσης τῶν πραγμάτων τῆς ἐν τούτοις ὁμοιότητος.*

Δημόκριτος B164DK68

Η έκφραση «ὅμοιον ομοίω» ήταν, όπως και είναι, παροιμιώδης. Απαντά ήδη στον Όμηρο:

ὥς αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον

Οδύσσεια ρ 218.

Ο Πλάτων έχει στον νου του, εκτός της παλαιάς παράδοσης του ρητού, και κάποιον (φιλό)σοφο που έκανε την θεωρητική του θεμελίωση, πιθανώτατα τον Εμπεδοκλή (δείτε παραπάνω, και συγκρίνετε Αριστοτέλους *Ηθικά Νικομάχεια*, Θ 1155b6-8).

φίλος μοι δοκεῖ ἕκαστος ἑκάστῳ εἶναι ὥς οἶόν τε μάλιστα, ὄνπερ οἱ παλαιοὶ τε καὶ σοφοὶ λέγουσιν, ὁ ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ

Πλάτων, *Γοργίας*, 510b

Στον “Λύσι” ο Πλάτων προσδιορίζει ακριβέστερα την σοφία των συγγραψάντων περί της αρχής της ομοιότητας (μετά την μνεία των ποιητών, όπου αναφέρει μάλιστα και τον Ομηρικό στίχο):

οὐκοῦν καὶ τοῖς τῶν σοφωτάτων συγγράμμασιν ἐντετύχηκας ταῦτα αὐτὰ λέγουσιν, ὅτι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ἀνάγκη ἀεὶ φίλον εἶναι; εἰσὶν δέ που οὗτοι οἱ περὶ φύσεώς τε καὶ τοῦ ὅλου διαλεγόμενοι καὶ γράφοντες.

Λύσις 214b

(Τα προβλήματα που αναλύει ο Πλάτων εν συνεχεία εκεί δεν αφορούν στον φυσικό συσχετισμό του όμοιου προς το όμοιο, αλλά αναφέρονται στον διαλεκτικό ορισμό της φιλίας).

Πέραν του Εμπεδοκλή, ο Δημόκριτος και ο Αναξαγόρας μπορούν να συνεπινοούνται λόγω των αντίστοιχων θεωριών των.

(Διάφορες σχετικές παροιμίες, Αριστοτέλης, *Ρητορικά*, Α, 1371b13-17. Cf. *Ηθικά Νικομάχεια*, 1155a32sq.; 1165b17.

Για άλλες παραπομπές δείτε στην έκδοση της Οδύσσειας του A. Ludwich το κριτικό υπόμνημα *ad. loc.*].

Τα όμοια φυσικώς συνέρχονται σε συστήματα, σε «αγέλες». Οι Σπαρτιάτες νεαρῶδεις συντάσσονται σε αγέλες (βούες). Τα κοπάδια

ομοίων του άνακτα Απόλλωνα. Ομάδες ομοίων αποτελούν οι φυλές στο εσωτερικό μιας πόλης, και οι Λακεδαιμόνιες ωβές, τα τοπικά διαμερίσματα-κώμες, τα «αυγά» (ωβά, ωFά, ωιών, ονυμ). Ομάδες οι σύντροφοι, μόθακες. Ομάδες φίλων τα συσσίτια = ανδρεία. Ομάδες και οι οικείοι, συγ-γενείς. Ομάδες κοινής πίστης οι πιστοί μιας θρησκείας κατά τόπους. **Το ταυτοτικό κοινό στο οποίο μετέχουν διάφορα είναι ο συνοχέας τους.**

Τα όμοια συνδέονται φυσικά, δεν χρειάζονται βία για να αποτελέσουν ενότητα οιαδήποτε είδους. Αντιθέτως τα ανόμοια δεν συντίθενται ει μη κατ' ανάγκη εξωτερική. Πρέπει να υποχρεωθούν να συνυπάρχουν εν δεσμώ. Η ετερότητα είναι διασπαστική, δεν συσχετίζεται ελεύθερα.

Στην απόλυτη έκφρασή της η ετερότητα γίνεται αντίθεση. Τα ενάντια χρειάζονται καταναγκασμό, χρειάζονται δεσμό για να συνέλθουν εις ένωση. Έτσι στην περίπτωση της σύζευξης άρρενος και θήλεος, ο Ιερός Γάμος είναι αρχέτυπος Βιασμός, βιασμός ακραίος, θανάτου: η Κόρη «αρπάζεται» από τον Άδη.

Την αρπάζει την θυγατέρα της Δήμητρας ο Αϊδωνεύς παίζουσα με τις «όμοιες» κόρες του Ωκεανού

*άνθεά τ' αἰνυμένην, ρόδα καὶ κρόκον ἠδ' ἴα καλὰ
 λειμῶν' ἄμ μαλακὸν καὶ ἀγαλλίδας ἠδ' ὑάκινθον
 νάρκισσόν θ', ὃν ἔφυσε δόλον καλυκώπιδι κούρη
 Γαῖα Διὸς βουλῇσι χαριζομένη Πολυδέκτη,
 θαυμαστὸν γανόωντα, σέβας δέ τε πᾶσιν ἰδέσθαι
 ἀθανάτοις τε θεοῖς ἠδὲ θνητοῖς ἀνθρώποις·
 τοῦ καὶ ἀπὸ ρίζης ἑκατὸν κᾶρα ἐξεπεφύκει·
 κηῶδει δ' ὁδμῇ πᾶς τ' οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθε*

γαῖά τε πᾶσ' ἐγέλασσε καὶ ἄλμυρόν οἶδμα θαλάσσης.
 ἥ δ' ἄρα θαμβήσασ' ὥρέξατο χερσὶν ἅμ' ἅμφω
 καλὸν ἄθυρμα λαβεῖν· χάνε δὲ χθὼν εὐρυάγνια
 Νύσιον ἅμ πεδίον, τῇ ὄρουσεν ἄναξ Πολυδέγμων
 ἵπποις ἀθανάτοισι, Κρόνου πολυώνυμος υἱός.
 ἀρπάξας δ' ἀέκουσαν ἐπὶ χρυσέοισιν ὄχοισιν
 ἦγ' ὀλοφυρομένην· ἰάχησε δ' ἄρ' ὄρθια φωνῇ,
 κεκλομένη πατέρα Κρονίδα ὕπατον καὶ ἄριστον.

Ομηρικός Ὕμνος εἰς Δῆμητρα, νν. 5-21

Όσο το χρυσό ἄρμα εφέρετο στον πάνω κόσμο, και έβλεπε η Κόρη την
 όμορφη γη, και τον ουρανό και τον πολυκύμαντο πόντο και τις αυγές του
 ήλιου, της έμενε η ελπίδα ότι θα ξαναδεί την μάνα της και τα φύλα των
 θεών της αιωνιότητας, κι αυτό μαλάκωνε το φαρμάκι της θλίψης της για
 την αρπαγή. Αλλ' όταν τα αθάνατα άτια του Θανάτου-Νυμφίου
 βυθίστηκαν στην χθόνα μέσα, έσκουξε η Κόρη οξύ ολολυγμό:

ἤχησαν δ' ὀρέων κορυφαὶ καὶ βένθεα πόντου
 φωνῇ ὑπ' ἀθανάτῃ· τῆς δ' ἔκλυε πότνια μήτηρ.
 ὁξύ δέ μιν κραδίην ἄχος ἔλλαβεν, ἀμφὶ δὲ χαίταις
 ἀμβροσίαις κρήδεμνα δαΐζετο χερσὶ φίλησι,
 κυάνεον δὲ κάλυμμα κατ' ἀμφοτέρων βάλετ' ὤμων,
 σεύατο δ', ὥστ' οἰωνός, ἐπὶ τραφερήν τε καὶ ὕγρην
 μαιομένη·

Ομηρικός Ὕμνος εἰς Δῆμητρα, νν. 38-44

Η Ιερή Συζυγία είναι Βιασμός Θανάτου. Όπως και κάθε χρονική α-
 σχολία.

Με την μέριμνα του χρόνου υποτασσόμαστε στον Άρχοντα του Κόσμου τούτου, τον Παλαιό Πονηρό, τον Χρόνο, τον Θάνατο. Και μοίρα μας τότε η Σκοτία.

Με την σχολή από τα του χρόνου ει και εν ανάγκη χρόνου, με την Εορτή του αριστεύοντος Βίου, με τη θεία παιδιά του Κάλλους, με τη θυσία εαυτών στον βωμό της τελειότητας, δινόμαστε στον Άνακτα της Αιωνιότητας. Και πεπρωμένο μας το Φως της Ζωής.

[Επισυναπτέοι ακριβώς επί του θέματος αυτού *Στοχασμοί εξ Ικαρίας* που είχα γράψει πριν δυο χρόνια την 1 Νοεμβρίου του 2016. Είναι όμως στα Αγγλικά δια ποιάν αφορμήν].

Ζητούμε τους Συνοχείς και Σταθεροποιητές της κοσμικής τάξης, της ανθρωπίνης ύπαρξης και του ιστορικού ρυθμού. Βρήκαμε τρεις ήδη.

Πρώτον, η **περιοδικότητα** δίνει μέτρο στην μεταβολή του γίνεσθαι και ρυθμό στον χρόνο. Είδαμε ότι η περίοδος προκύπτει ως νόμος της ευσταθούς ισορροπίας ενός συστήματος υποκειμένου σε δύο ίσες και αντίθετες δυνάμεις. Ο **δυσισμός** δε αυτός παράγεται από την φύση της χθόνιας γονιμότητας και το βιολογικό μοντέλο της γέννησης εκ της αντιθετικής δυάδος που την χαρακτηρίζει.

Δεύτερον, η αδήριτη ανάγκη που απορρέει από τον **Κύριο των Δυνάμεων** οργανώνει ένα σύστημα πέριξ του κέντρου απόλυτης ισχύος. Το **κατασκευαστικό μοντέλο της δημιουργίας** που συνεπάγεται αυτός ο

σταθεροποιητής εισάγει απόλυτο διαχωρισμό Θεού και Κόσμου, Είναι και Φαίνεσθαι, Αιωνιότητας και Χρόνου, Ιδέας και Πραγματικότητας, Άρχοντα και Κοινωνίας.

Τρίτος συνοχεύς είναι η «βαρυτική» έλξη της ομοιότητας. Μίλησα για αυτήν την προηγούμενη φορά, και έγραψα παραπάνω.

Στην ακολουθία της συνέχειας θα διαπραγματευθώ την **Αρμονία** (αραρίσκω, ταιριάζω) ως τέταρτο θεμελιώδη σταθεροποιητή. Ο χωρικός «κόσμος» και ο χρονικός ρυθμός συνίστανται στην αρμονία των μερών. Θα ερευνήσουμε την **Πυθαγόρεια** αντίληψη της αρμονίας, την καταγωγή και την ανάπτυξή της στον **Πλατωνισμό**. Θα μιλήσουμε για την **αρμονία στην ζωή και στην τέχνη, στην μουσική, την αρχιτεκτονική, τις εικαστικές τέχνες, τον λόγο**. Θα δούμε μέχρι πού μας πάει η αρμονία και αν φθάνει για το κοσμικό ολοκλήρωμα, το νόημα της ιστορίας και τον ανθρώπινο ησυχασμό.

Θεματικός τίτλος της ομιλίας είναι:

Κοσμική Τάξη IV:

Η Συμφωνία του Κόσμου και ο Νόμος της Αρμονίας

Ερευνούμε τους σταθεροποιητές της ύπαρξης, τους συνοχείς του όντος στο φαινόμενο, του Είναι στην επι-φάνειά του – τους κοσμικούς άξονες ισορροπίας, τις οδούς σωτηρίας.

Μετά την Περιοδικότητα και την Ιερογαμία, την Κυριότητα, την Ομοιότητα και την Αρμονία, πέμπτος συνοχέας «Κόσμου» φύσεως, ανθρώπου και ιστορίας είναι ο Ελληνικός (Δωρικός) Έρω, ανταποκρινόμενος στο βίωμα του Κάλλους και την ιδέα της Μορφής. Στον κλασσικό Ελληνισμό επιτυγχάνεται επί «τέλους» ο απόλυτος άξονας του ανθρώπου και της ιστορίας, ο αυτός με τον Κοσμικό άξονα σταθεροποίησης, το «τέλος» της ύπαρξης του όντος στο φαίνεσθαι.

Τίτλος της ομιλίας:

Κοσμική Τάξη V:

Η Συνεκτική Πνοή του Κόσμου – Έρω, Καλός «Τέλος»

Με την αρχή του νέου έτους (άλλη μια περίοδος του ταυτού) προβαίνουμε στο συμπέρασμα και την κατακλείδα των μέχρι τώρα αναλύσεών μας φέτος, ολοκληρώνοντας το πρώτο μέρος του καινούριου Κύκλου μας.

Εντοπίσαμε πέντε αρχές που διέπουν την κοσμική τάξη, τον ρυθμό της ιστορίας και την ανθρώπινη μοίρα. Οι αρχές δίνουν αντίστοιχους συνοχείς των τριών πεδίων και επίσης νόμους για αυτά τα πεδία της μιας και αμετάβλητης πραγματικότητας.

	Αρχές	Συνοχείς	Νόμοι
1 ^η	<i>Χθονιότητα</i>	<i>Ιερός Γάμος</i>	<i>Περιοδικότητας</i>
2 ^η	<i>Ουρανιότητα</i>	<i>Κυριότητα</i>	<i>Δημιουργίας</i>
3 ^η	<i>Ταυτότητα</i>	<i>Συνάφεια</i>	<i>Ομοιότητας</i>
4 ^η	<i>Συμφωνία</i>	<i>Συναρμογή</i>	<i>Αρμονίας</i>
5 ^η	<i>Τελειότητα</i>	<i>Έρω</i>	<i>Κάλλους</i>

Αυτήν την φορά θα διαπραγματευθώ την ιστορία ως ποικίλο υφαντό υφαινόμενο από τις πέντε παραμέτρους, τα πέντε δομικά νήματα. Τι μορφή δίνουν στο ύφασμα του χρόνου; **Και πώς συνεπώς κρίνεται ο Αρχών του κόσμου τούτου (Κατά Ιωάννην), πώς η ύλη της ιστορίας, τα γεγονότα και οι επιδιώξεις ατόμων και συλλογικοτήτων, τα σχέδια ιδιωτών και πολιτικών, οι ορέξεις και επιθυμίες τους, τα πολιτικά δρώμενα και οι στρατιωτικές εμπλοκές, οι διαδικασίες επιρροών και διεκδικήσεων, οι πάσες μερίμνες του οίκου και του κράτους, οι οικονομίες και πάντα τα θνησεΐδια της φύσης που σήπονται από γεννήσεώς τους και πριν την γέννησή τους στην σκοτεινή άβυσσο της κοσμικής μήτρας – πώς η ιστορική ύλη υποτάσσεται και διαρθρώνεται από την Μορφή της ιστορίας, που συνιστά το νόημα της ύπαρξης. Και ποια τέλος πάντων είναι αυτή η Μορφή, η μόνη αληθινή πραγματικότητα;**

Θα μιλήσω για την Ορίζουσα της Ιστορίας, όχι για ιστορικές «αιτίες» δηλαδή **υπευθυνότητες** προσωπικές και θεσμικές, αλλά για την πραγματική αιτία, την αληθή «**πρό-φαση**» κατά την Θουκυδίδειο διατύπωση, μάθημα ες αεί και αυτό.

Ο θεματικός τίτλος της συνάντησής μας είναι:

Η Πολιτισμική Ορίζουσα της Ιστορίας

Με τον νέο χρόνο εισερχόμαστε στο δεύτερο μέρος του φετινού μας Κύκλου Συναντήσεων. Στο πρώτο μέρος, πριν τις γιορτές, ασχοληθήκαμε με την γενικευμένη μορφολογία της ιστορίας, μελετήσαμε για τί και για ποιό δουλεύει ο Χρόνος. Γιατί η μεταβολή αίρεται στην σταθερή Μορφή που αναδεικνύεται μέσα από την ροή του Μεγάλου Ποταμού.

Καταλήξαμε δε με την επισήμανση ότι ο (πολιτισμικός) Ελληνισμός υπερβαίνει την διάκριση απολίτιστου και πολιτισμένου, αφού το δεύτερο σκέλος του θεμελιώδους βιωματικού διπόλου Έλλην – Βάρβαρος, περιλαμβάνει (και κυρίως εννοεί) του υψηλούς πολιτισμούς της Μέσης Ανατολής παρά και δίπλα στις βαρβαρικές συνήθειες «μη-πολιτισμικών» λαών.

«Πολιτισμένη» κοινωνία είναι εκείνη όπου:

- 1/ υπάρχει συσώρευση και συγκέντρωση ισχύος και πλούτου,
- 2/ με κατάλληλη θεσμική διάρθρωση και τρόπο ζωής η συγκέντρωση δρα ως πολλαπλασιαστής της ατομικής ενέργειας,
- 3/ δύναμη και ευημερία διαχέονται συστηματικά και ιεραρχημένα στο κοινωνικό σώμα,
- 4/ άνεση βίου, εξευγενισμός τρόπων, εθιμοτυπία και πολυτέλεια διακόσμησης της ζωής χαρακτηρίζουν, σε διαφορετικό βαθμό, ευρέα στρώματα της κοινωνίας, συνοδεύουν δε χωρίς να αποδυναμώνουν σύντονη ενέργεια και παραγωγική αποτελεσματικότητα,
- 5/ προβολή προς τα έξω ισχύος και πλούτου με στρατηγική κατακτήσεων και επιρροών.

Εξαιρετικά επιτυχημένες κοινωνίες αντιπροσώπευαν οι μεγάλες αυτοκρατορίες της εγγύς και μέσης ανατολής όταν εμφανίσθηκε το Ελληνικό «θαύμα» στις παρυφές του πολιτισμένου κόσμου. Και στην Δωρική μάλιστα αγερωχία της απλότητας, προεξεχόντως δε στην αξονική Σπάρτη, οι παραπάνω όροι του πολιτισμένου συστήματος ατονούν ή παντελώς απουσιάζουν και ακόμη περισσότερο απαξιώνονται.

Ο (πολιτισμικός) λοιπόν Ελληνισμός δεν συνίσταται σε ένα ωρισμένο πολιτισμένο σύστημα κοινωνίας. Και γι αυτό εύκολα και απροβλημάτιστα και αποκαλυπτικά, πολιτισμένοι και απολίτιστοι συμπεριλαμβάνονται ως ομογενείς καταστάσεις υπό την ίδια κατηγορία του «βάρβαρου» σε αντίθεση προς το Ελληνικό.

Διότι ο Ελληνισμός αποτελεί την τρίτη μεγάλη Επανάσταση στην ιστορία του ανθρώπου, την τρίτη τομή και τροπή μετά την Νεολιθική

και Μεταλλική. Όποιος συμμετέχει στην Ιδέα αυτής της Επανάστασης είναι Έλλην, πας δε άλλος Βάρβαρος. Και η Ιδέα αυτή είναι του Κάλλους ως Τέλους της Αιωνιότητας.

Διαυγέστατα, με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά αρχέτυπα, προφαίνει ο Θουκυδίδης την τριπλή διάκριση απολίτιστου, πολιτισμένου και Δωρικού Ελληνικού στην αρχή της ιστορίας του.

πάσα γὰρ ἡ Ἑλλάς ἐσιδηροφόρει διὰ τὰς ἀφάρκτους τε οἰκῆσεις καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους ἐφόδους, καὶ ξυνήθη τὴν δίαιταν μεθ' ὅπλων ἐποιήσαντο ὥσπερ οἱ βάρβαροι. σημείον δ' ἐστὶ ταῦτα τῆς Ἑλλάδος ἔτι οὕτω νεμόμενα τῶν ποτε καὶ ἐς πάντας ὁμοίων διαιτημάτων [(1) ο "παλαιὸς τρόπος" για τον οποίο ομιλεῖ ο Θ. λίγο παραπάνω – ο απολίτιστος]. ἐν τοῖς πρῶτοι δὲ Ἀθηναῖοι τὸν τε σίδηρον κατέθεντο καὶ ἀνειμένη τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων διὰ τὸ ἀβροδίατον οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδὴ χιτῶνάς τε λινοὺς ἐπαύσαντο φοροῦντες καὶ χρυσῶν τεττίγων ἐνέρσει κρωβύλον ἀναδούμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν· ἀφ' οὗ καὶ Ἰώνων τοὺς πρεσβυτέρους κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἐπὶ πολὺ αὕτη ἡ σκευὴ κατέσχευεν [(2) ο πολιτισμένος τρόπος]. μετρία δ' αὖ ἐσθῆτι καὶ ἐς τὸν νῦν τρόπον πρῶτοι Λακεδαιμόνιοι ἐχρήσαντο καὶ ἐς τὰ ἄλλα πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τὰ μείζω κεκτημένοι ἰσοδίατοι μάλιστα κατέστησαν, ἐγυμνώθησάν τε πρῶτοι καὶ ἐς τὸ φανερόν ἀποδύντες λίπα μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι ἠλείψαντο. τὸ δὲ πάλαι καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπικῷ ἀγῶνι διαζώματα ἔχοντες περὶ τὰ αἰδοῖα οἱ ἀθληταὶ ἡγωνίζοντο, καὶ οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ πέπανται· ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις ἔστιν οἷς νῦν, καὶ μάλιστα τοῖς Ἀσιανοῖς [(3) οἱ πολιτισμένοι βάρβαροι!], πυγμῆς καὶ πάλης ἄθλα τίθεται, καὶ διεζωμένοι τοῦτο δρῶσιν. πολλὰ δ' ἂν καὶ ἄλλα τις ἀποδείξειε τὸ παλαιὸν Ἑλληνικὸν ὁμοιότροπα τῷ νῦν βαρβαρικῷ διαιτώμενον.

Θουκυδίδης, I, 6

Προφανή τα πάντα και γεγυμνωμένα σε αυτούς που δεν έχουν αχλύ στα μάτια και τον νου.

κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα βαρβάρους ψυχὰς ἔχόντων

Ηράκλειτος B107 DK22

21 Νοεμβρίου 2018 – 7 Ιανουαρίου 2019